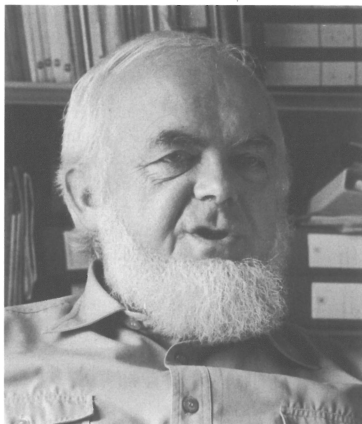

JOHANNES AAGAARD

29.04.1928 – 23.03.2007

Ved Johannes Aagaards død er en markant skikkelse i det tyvende århundredes danske teologi og kirkeliv gået bort.

Man taler jo somme tider om 'de store Århus-teologer' og tænker dermed på 'Gründergenerationen', de teologer, der grundlagde det teologiske fakultet ved Aarhus Universitet, Hammershaimb, Munck, Lindhardt, Løgstrup og Prenter. Hammershaimb var imidlertid snarere orientalist, så derfor talte han ikke med, men blev i omtalen af 'de fem store' erstattet af Johannes Sløk. Det Teologiske Fakultets planlæggere, først og fremmest Johannes Munck, ønskede imidlertid fra starten, at missionsteologi også skulle være en del af den faglige profil for fakultetet, ligesom i øvrigt praktisk teologi og patristik. Det kom også alt sammen efterhånden, og man fik de første af den næste generation ansat, Lehman i patristikken, Thodberg i praktisk teologi og Johannes Aagaard i missions-teologi.

Efter teologisk embedseksamen i 1956 var Aagaard på omfattende studierejser til Indien, England, Tyskland, Holland og Sverige. Han arbejdede også med praktisk missionsarbejde, indtil han fra 1959 blev knyttet til Det Teologiske Fakultet og fik ansvaret for at opbygge en afdeling for missionsteologi og økumenisk teologi. I udgangs-

punktet var Johannes Aagaard således akademiker og i en menneskealder ansat i en videnskabelig stilling ved Aarhus Universitet. Han deltog også i universitetets og fakultets ledelse, idet han fra 1971 til 1974 var medlem af konsistorium og fra 1971 til 1992 medlem af det teologiske fakultetsråd, hvor han i flere omgange gjorde tjeneste som prodekan. Om Aagaard havde stilling som amanuensis, lektor, docent eller til sidst professor, så var han hele tiden optaget af at udvikle den videnskabelige disciplin, som man i dag som oftest benævner missiologi. Således er det ikke for meget at sige, som hans mentor Regin Prenter sagde ved hans tresårsdag, at han er grundlæggeren af den moderne missionsteologi i Danmark. Det kom naturligt i forlængelse af hans disputats fra 1967 om missionsteologiens internationale grundlægger, tyskeren Gustav Warneck, og hans elever. Disputatsen hed '*Mission, Konfession og Kirke*', og det er de begreber og fænomener, der var og forblev grundstenen i Johannes Aagaards missionsteologi, hvor pointen var den, at Aagaard insisterede på forbindelsen imellem disse fænomener. Således hører det til kirkens væsen at være i mission. At skaffe ørenlyd for det synspunkt i en dansk kirkelig sammenhæng i midten

og sidste halvdel af det tyvende århundrede var på mange måder op ad bakke.

Den modstand, Aagaard mødte, gjorde ham til en skarp kritiker af forholdet mellem kirke og stat, fordi den nære forbindelse til staten efter hans opfattelse forhindrede, at Folkekirken kunne blive en sand missional kirke. Senere, da han selv arbejdede for eller grundlagde sin egen missionsorganisation, Dialogcenteret, lagde han vægt på at placere denne organisation inden for Folkekirkens rammer, appellerede til menighederne om støtte og brugte selskabsstrukturen til at skabe dynamik i missionen. I dag, hvor mission er kommet på alles læber, da kan man bedre indse vigtigheden af, at hvis kirken ikke er i mission, så bliver den til en tom skal eller dør. Johannes Aagaard var en kirkelig iværksætter og en markant skikkelse på den aktivistiske fløj af dansk kirkeliv. Således var han i mange år formand for bl.a. Det økumeniske Center i Århus, Danmarks kristne studenterbewægelse og Kirketjenesten i Danmark.

Johannes Aagaard lod sig i høj grad optage af de umiddelbare krav, som hans virke og engagement stillede. Han efterlader sig derfor en meget omfattende produktion, men den består i alt overvejende grad af studier og indlæg, der skal belyse de i samtiden aktuelle problemstillinger. Johannes Aagaard oplevede, at situationen ændrede sig. De nyreligiøse bevægelser af mere eller mindre okkult tilsnit, som han var optaget af at demaskere og bekriige – også i retssalen, har forvandlet sig til en bred strøm af religiøsitet og spiritualitet, som nu er en del af hovedstrømmen i kulturen og gennemstrømmer erhvervsliv og offentlig administration. På grund af hans udadvendte kontroversielle engagement kunne man undertiden glemme, at Johannes Aagaard var uhyre velorienteret i religionernes verden (udgav således i 1982 *Håndbog i Verdens Religioner*) og en meget vidende akademiker, noget man f.eks. kunne opleve ved

disputatsforsvar. Aagaard nød også international respekt. Han har gæsteforelæst jorden over; han færdedes hjemmevant i de økumeniske cirkler bl.a. som medlem af Kirkernes Verdensråds Faith & Order-kommission og den teologiske uddannelsesfond. Han var initiativtager til og medstifter af det nordiske forum for akademisk samarbejde inden for missions- og økumeniske studier (NIME). I firserne var han tillige præsident for den internationale videnskabelige sammenslutning af missiologer (IAMS). Hans 'presidential address' ved den lejlighed hed karakteristisk nok 'The soft Age has gone'.

Johannes Aagaard var en åndelig kriger, der, når han i sine studier af nye religiøse bevægelser traf på svig, tvang og bedrag, iførte sig troens fulde rustning og gik til angreb. Han kaldte det dialog, men det blev som regel til konfrontation. Således har han på godt og ondt – blandt andet gennem grundlæggelsen af Dialogcenteret – været med til at præge opfattelsen af interreligiøs dialog i Danmark. Det var den side af Aagaards virke, der gjorde ham mest kendt i offentligheden og gjorde ham til en som oftest kontroversiel person. Længe før det blev moderne at tale om, at universitetet skulle videndele og samarbejde med erhvervs- og samfundsliv, havde Aagaard kastet sig over sådanne aktiviteter og det i en sådan grad, at han somme tider måtte mindes om ikke at sammenblande sine missionariske aktiviteter med den akademiske virksomhed.

Johannes Aagaard var på en måde missionær også i sit akademiske virke og talte altid for, at man skulle studere de forskellige religioner i deres bedste form. Han vil først og fremmest blive husket for, at han altid var optaget af, hvorledes man kunne omsætte de forskningsmæssige akademiske indsigter i praksis.

Viggo Mortensen